YEŞİL YİRMİ LİRA

DR. ÖĞR. GÖR. ÇİĞDEM GÜREL AĞIR

"İnsan bazı bakışları ömür boyu arar."

Babamı hep gülen gözleriyle hatırlıyorum. Yemyeşil, sıcacık… İnsanın ayağını yere biraz daha sağlam bastıran bir bakışı vardı.

Kimi bakışlar süzer, kimi tartar, kimi insana kendini saklama ihtiyacı hissettirir. Onunki tutardı. Bir çocuğun omzuna konan el neyse, babamın bakışı da oydu: görünmezdi belki ama ağırlığı hissedilen bir güven bırakırdı insanın üzerinde.
Bir bakış gerçekten insanı tutabilir mi?

Çocukken böyle sorular sormuyorsunuz elbette. Babanızın size bakışını dünyanın doğal düzeninden sayıyorsunuz. Güneşin doğması, akşam olunca eve dönülmesi, sofranın kurulması gibi… Sizi görünce birinin gözlerinin ışıldamasının herkese verilmiş sıradan bir şey olduğunu sanıyorsunuz.

Değilmiş.

Bunu insan biraz geç öğreniyor.

Babam dik dururdu. Ağırbaşlıydı; odaya girdiğinde havanın toparlandığı adamlardandı. Ama bütün o ağırlığına rağmen yere çömelir, çocuklaşır, benimle oynardı. O dimdik adam bir anda benim boyuma inerdi.

Şimdi düşünüyorum da bir insanın büyüklüğü belki de hep yukarıda durabilmesinde değildir. Gerektiğinde küçülebilmesindedir. Bir çocuğun dünyasına girebilmek için dizlerini kırabilmesinde, sesini değiştirebilmesinde, ciddiyetinden vazgeçebilmesindedir.

Ve babam güldüğünde yüzünden önce gözleri gülerdi. Hafızamın en keskin yerlerinden biri okula başladığım ilk gündür.

Elimden tutmuş, beni okula götürüyor. İçim titriyor. O küçücük hâlimle dünyanın en büyük kapısından geçmek üzereymişim gibi geliyor.

Okul dediğin nedir ki şimdi düşününce? Bir bina, birkaç sınıf, sıralar, bir bahçe… Ama çocukken mekânların ölçüsü metreyle değil korkuyla belirleniyor galiba.

Korkunuz büyükse kapı da büyüyor.

Benim önümdeki kapı çok büyüktü.

Fakat avucumu saran eli öyle sağlamdı ki titremem elimden yukarı çıkamıyordu.

Bir de avucuma sıkıştırdığı yeşil yirmi lira vardı. O yıllar için az para değildi. Yıllar sonra anladım. O para yalnızca harçlık değildi.

Belki de "Ben birazdan yanında olamayacağım ama bundan sonra da yapabilirsin" demenin, bir çocuğun anlayacağı dildeki karşılığıydı.

Tuhaf, insan bazı ayrıntıları yıllar sonra görüyor.

Gözleri yeşildi.

Para da yeşildi.

Hafızam o günü baştan sona yeşile boyamış.

Sonra beni sınıfa bıraktı. Fakat gitmemiş. Bahçede bekliyormuş.

Onun tedirgin bakışlarını hâlâ hatırlıyorum. Sabah bana güç veren o gözlerde şimdi başka bir şey vardı: "Acaba yapabilecek mi?"

Babalar da korkar mı?

Çocukken onların korkmadığını sanıyoruz. Her şeyi bildiklerini, her kapıyı açabileceklerini, dünyanın onların önünde biraz daha uslu durduğunu düşünüyoruz.

Oysa bugün anlıyorum ki belki babalık, korkmadığını göstermek değil; korkusuna rağmen çocuğunun elini bırakabilmektir.

Teneffüs oldu.

Ben bir kız arkadaşımın elini tutmuş bahçeye çıktım.

Babam beni gördü.

O bakışı ömrümce unutmayacağım.

Rahatlamıştı.

Sabah elimi tutan kendi elinin görevini başka bir ele devredebildiğimi görmüştü. Ben ise yalnızca yeni bir arkadaş bulduğumu sanıyordum.

Meğer küçücük bir okul bahçesinde ikimiz de başka bir şey öğreniyormuşuz. Ben ondan biraz uzaklaşmayı, o beni biraz bırakmayı.

Bir günün içine bir babalığın bütün grameri sığmıştı: güç vermek, endişelenmek, bırakabilmek ve uzaktan gururlanmak.

Ah baba, sen ne güzel bir adamdın.

Bunu şimdi böyle açık açık söylemek kolay geliyor. İnsan, sevdikleri hayattayken bazı cümleleri söylemekte niçin bu kadar cimri davranıyor, bilmiyorum. Sanki vakit hiç bitmeyecekmiş gibi. Sanki bir gün söylemek için daha uygun bir zaman mutlaka gelecekmiş gibi.

Geliyor mu gerçekten?

Hatıramdaki en güzel kesitlere bakıyorum, çoğunda sen varsın.

Pazar serüvenlerimiz…

Bana aldığın sarı kırmızı şapkayla başlayan Galatasaraylılığım…

Birlikte izlediğimiz Kemal Sunal filmleri, futbol maçları…

En çok da akşam yemekleri.

İşten gelişini beklerdim. O polis otosundan indiğin anda sana doğru koşardım. Yemeği çok severdin; bense galiba yemekten çok seninle aynı sofraya oturmayı severmişim.

"Kan yapar" diye içirdiğin pekmezler…

"Hasta olmayın" diye peşimizden dolaştığın kekik yağları…

Çocukken bütün bunlar biraz babaların tuhaflıkları gibi geliyor insana. Sonra büyüyorsunuz. Bir gün kendi çocuklarınızın hasta olmaması için uğraşırken elinizde bir şişeyle onların peşinden siz dolaşıyorsunuz.

İşte o zaman bazı davranışların gerçek adını öğreniyorsunuz.

Sevgi.

Sen bizi hayata karşı kuvvetli tutmaya çalışıyordun. Bunu hiç böyle söylemedin. Belki söylemeye gerek de duymadın. Bazı insanlar sevgilerini cümlelerle değil, tekrarlarla anlatıyorlar: her akşam eve dönerek, sofraya oturarak, çocuğunun hasta olup olmadığını sorarak, okul kapısında biraz daha bekleyerek…

Sonra yıllar geçti.

Ben hayatımı şehirler üzerinden anlatmayı öğrendim. Mekânları, sokakları, taşları, avluları, kentlerin hafızasını yazdım. İnsan ile yer arasındaki bağı düşündüm durdum.

Ama insan kendi hayatına bazen çok uzaktan bakıyor.

Bir gün fark ettim: Beni bu şehre getiren ilk hareket benim seçimim değildi. Senin tayinindi. Çocukluğumun sandıklarını kapatan ellerle okul yolunda elimi tutan eller aynı ellerdi.

O zaman şu soru takıldı aklıma:

İnsanın ilk mekânı neresidir?

Doğduğu ev mi? Çocukluğunun geçtiği şehir mi? İlk odası mı?

Belki hiçbiri.

Belki insanın ilk barınağı bir bakıştır.Kendisini korkmadan içine bırakabildiği bir bakış. Şehirler sonra gelir. Evler, odalar, sokaklar sonra…

İnsan dünyaya önce birinin gözlerinde yerleşir. Sonra bütün mekânlara, ilk bakışın öğrettiği güvenle tutunur.

Sen gittikten sonra bunu daha iyi anladım.

Altı yıl oldu.

"Altı yıl" dediğimde kulağa uzun geliyor. Takvim için uzun olmalı. Fakat hafızanın takvimi başka türlü işliyor. Bazen altı yıl geçmiş oluyor gerçekten. Bazen de o okul bahçesinde, arkadaşımın elinden tutmuş sana doğru yürüyen çocuğa birkaç adım mesafedeyim.

"Zamanla geçer" diyorlar.

Ne geçiyor?

Acının ilk keskinliği belki. İnsan yeniden gülüyor, işe gidiyor, çocuklarını okula yetiştiriyor, yemek düşünüyor, bir şeye seviniyor, bir şeye kızıyor. Hayat insanı beklemiyor çünkü.

Ama yokluk geçiyor mu?

Bundan pek emin değilim.

Belki yalnızca biçim değiştiriyor.

İnsan önce kaybettiğini her yerde arıyor. Sonra hiç beklemediği yerlerde bulmaya başlıyor.

Ben seni en çok gözlerimde buluyorum.

O bakıştaki sıcaklığı bu hayatta bir daha aynı biçimde görmek mümkün olmadı. Belki hiçbir bakış insana bir daha çocukluğundaki kadar koşulsuz "Yapabilirsin" demiyor.

Ama insan o bakışı en çok ne zaman arıyor, biliyor musun?

Mutlu olduğunda.

Bunu eskiden bilmezdim.

Kederin insanı geçmişe götürdüğünü sanırdım. Meğer büyük sevinçler de götürüyormuş. Güzel bir haber aldığımda, bir işi başardığımda, içimden hâlâ başımı çevirip bir yere bakmak geliyor.

Çünkü insan sevincini görünce gözleri gülecek olan birini arıyor.

Belki özlem dediğimiz şey tam da budur: okul bahçesine çıktığınız o anda sizi izleyen gözlerin artık orada olmadığını bilmek.

Bir de zorlandığım saatler var.

Kendimi küçücük hissettiğim, yorulduğum, "yapamayacağım galiba" dediğim zamanlar.

Tuhaf olan şu ki o anlarda da aynı gözler geliyor aklıma. Ama bu kez bahçedeki değil, kapıdaki bakışın.
Elimden tutup beni o büyük kapıya götüren, titrememi elimden yukarı çıkarmayan bakış.

Demek bir baba çocuğuna iki bakış bırakabiliyormuş: biri sevincini gösterebilsin diye, biri yorgunluğunu yaslayabilsin diye.

Ben ikisini de hâlâ kullanıyorum.

Sevincimi bahçedeki gözlerine gösteriyorum.

Ufaldığım zamanlarda kapıdaki gözlerine sığınıyorum.

Peki bir insan öldüğünde bakışı da ölür mü?

Eskiden bu soruya cevap veremezdim.

Şimdi verebiliyorum.

Hayır.

Bazı insanlar gözlerini kapattıklarında bile bakmayı sürdürüyorlar.

Bunu en çok çocuklarıma bakarken anlıyorum.

Bazen bir şeyi başardıklarında yüzlerine nasıl baktığımı fark ediyorum. Gözlerimin benden önce güldüğü oluyor. İçimde tanıdık bir sıcaklık beliriyor.

Ve birden seni görüyorum.Demek bazı bakışlar da miras kalıyormuş.

Evler, eşyalar, fotoğraflar değil yalnızca… Bir insanın bize bakma biçimi de kalıyormuş geriye. Yıllar sonra bizim sevdiğimiz birine yönelttiğimiz gözlerde yeniden beliriyormuş.

Belki insan kendisine nasıl bakıldıysa, bir gün sevdiğine biraz öyle bakıyor.

Bu düşünce beni hem hüzünlendiriyor hem de tuhaf biçimde teselli ediyor.

Çünkü artık biliyorum: O yemyeşil gözlerin tamamen kaybolmadı.

Bir kısmı hafızamda.

Bir kısmı cesaretimde.

Bir kısmı azmimde.

Bir kısmı çocuklarıma bakışımda.

Yine de vazgeçmiyorum.

Bir işi başardığımda, güzel bir habere sevindiğimde kendimi hâlâ o okul bahçesindeki çocuk gibi dönüp arkama bakarken buluyorum.

Aradığım şey hep aynı:

Yemyeşil, gülen, sıcacık iki göz.

Ve tuhaftır, dönüp baktığım her seferinde içimde bir yer hâlâ ısınıyor.

Demek ki bazı bakışlar insandan önce gidiyor ama insanı bırakmıyor.

Babam bana bakmayı bıraktığından beri ben ona bakmayı hiç bırakmadım.